

NAKLÁDÁNÍ S CHEMICKÝMI LÁTKAMI

Ilona Jančářová
2019

Prameny právní úpravy

Vše v platném znění:

- z.č. 350/2011 Sb., zákon o chemických látkách a chemických přípravcích, ve znění č. 45/2019Sb.
- z.č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií,
- z.č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- z.č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Související předpisy

- z.č. 378/2007 Sb., o léčivech
- z.č. 156/1998 Sb., o hnojivech,
- Z.č. 324/2016 Sb. o biocidech
- z.č. 185/2001 Sb., o odpadech,
- z.č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon,
- aj., vše v platném znění

Prameny mezinárodního práva

- **Stockholmská úmluva** o persistentních organických znečišťujících látkách (Stockholm 2001)
- **Rotterdamská úmluva** o postupu předchozího souhlasu pro určité nebezpečné látky a pesticidy v mezinárodním obchodu (Rotterdam 1998)
- **Úmluva o občanskoprávní odpovědnosti** za škody vznikající v důsledku aktivit pro životní prostředí nebezpečných (Lugano 1993) (nenabyla účinnosti)
- **Úmluva o prevenci závažných průmyslových nehod** (Ženeva 1993)
- **Úmluva o účincích průmyslových havárií** přesahujících hranice států (Helsinky 1992) - Protokol o občanskoprávní odpovědnosti za škody způsobené přeshraničními vlivy průmyslových havárií na přeshraničních vodách
- **Minamatská úmluva o rtuti** (2013)

NAKLÁDÁNÍ S CHEMICKÝMI LÁTKAMI

- Výroba, balení, označování, dovoz, vývoz, uvádění na trh,
- Prodej, skladování, používání,
- Kontrola nebezpečí závažných havárií.

NAKLÁDÁNÍ S CHEMICKÝMI LÁTKAMI

- I. VÝROBA, DOVOZ, VÝVOZ, UVÁDĚNÍ NA TRH, BALENÍ, OZNAČOVÁNÍ

Prameny evropského práva

- Nařízení č. **1907/2006/EC** o registraci, hodnocení, povolování a omezení chemických látek a o zřízení Evropské agentury pro chemické látky (REACH), ve znění novel
- Nařízení č. **340/2008/EC** o poplatcích a platbách Evropské agentury pro chemické látky podle nařízení č. 1907/2006
- Nařízení č. **771/2008/EC** – organizační a jednací řád odvolacího senátu Evropské agentury pro CHL
- Nařízení č. **440/2008/EC**, kterým se stanoví zkušební metody podle nařízení REACH, ve znění novel
- Nařízení č. **1272/2008/EC** o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, ve znění č. 790/2009

Prameny evropského práva

- Nařízení (EU) č. 440/2010 o poplatcích placených ECHA podle nařízení (ES) č. 1272/2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí
- Nařízení (ES) č. **649/2012/EC** o dovozu a vývozu nebezpečných chemických látek (nahradilo zrušená nařízení 689/2008 a 304/2003/ES)
- Nařízení (ES) č. **648/2004/EC** o detergentech
- Nařízení (EU) č. **2019/1021/EU** o perzistentních organických znečišťujících látkách
- Nařízení (EU) **2017/852/EU** o rtuti
- a další nařízení i směrnice.

REACH - vývoj

- EU – koordinace a harmonizace pravidel pro klasifikaci, balení, označování a informování o chemických látkách již více než 40 let
- **EINECS a NLP** – seznamy, v nichž jsou vedeny látky, které se vyskytovaly na trhu ES před 18. zářím 1981 –tzv. staré látky
- **ELINCS** (European List of Notified Chemical Substances)
- Staré látky bylo možno uvádět na trh bez jejich notifikace a bez hodnocení jejich rizik, nové látky – ohlašování a hodnocení již od 10 kg/rok

---

REACH

- Rozšiřuje systém notifikace (registrace) na všechny chemické látky vyráběné nebo dovážené **v množství 1 tona a větším**
- Zřizuje Evropskou agenturu pro chemické látky
- Odstraňuje bariéry inovace

REACH

- REACH → v EU budou vyráběny a používány pouze látky se známými vlastnostmi
- bezpečnost způsobu využití bude prověřena
- zjišťování a hodnocení vlastností ⇒ osoby, které tyto látky vyrobí, dovezou nebo je budou používat při podnikání

REACH

Působnost :

pozitivní

negativní

omezená (např. vynětí z povinnosti registrace)

PŘÍKLAD

- Vztahuje se REACH na chemické látky (samotné, obsažené v přípravcích nebo v předmětech) vyráběné nebo dovážené v množství menším než 1 t ročně?

PŘÍKLAD

- Společnost Sklopísek, a.s. vyrábí průmyslové minerály (sklářské a slévárenské písky), tj. minerály, které se vyskytují v přírodě a ani po úpravě jejich chemická struktura zůstává nezměněna. Má Sklopísek a.s. povinnost je registrovat?
- Azbest je přirozeně se vyskytující minerál. Zároveň se jedná o karcinogen a tedy o nebezpečnou látku. Je předmětem registrace podle Nařízení REACH?
(REACH čl. 2 odst. 7 - Příloha V bod 7 a násl.)

Základní pojmy

- **Látka** – chemický prvek a jeho sloučeniny v přírodním stavu nebo získané výrobním procesem, včetně všech přídatných látek nutných k uchování jeho stability a všech nečistot vznikajících v použitém procesu, avšak s vyloučením všech rozpouštědel, která lze oddělit bez ovlivnění stability látky nebo změny jejího složení;

Základní pojmy

- **Směs** - směs nebo roztok složený ze dvou nebo více látek;
- **Předmět** – předmět, který během výroby získává určitý tvar, povrch nebo vzhled určující jeho funkci ve větší míře než je jeho chemické složení (počítač, tužka)

PŘÍKLAD

- **Má výrobce povinnost registrovat látky obsažené v předmětech?**

(Čl. 7 bod 1. REACH)

Základní pojmy

- **Nebezpečná látka nebo směs** - látka nebo směs, která má jednu nebo více nebezpečných vlastností, pro které je zařazena do jedné nebo více skupin nebezpečnosti.

Skupiny subjektů

- výrobce
  - dovozce
  - distributor
  - následný uživatel – FO nebo PO usazená v ES, která používá látku samotnou nebo obsaženou v přípravku při své průmyslové nebo profesionální činnosti (nikoliv spotřebitel ani distributor) (REACH)
- „žadatelem o registraci“ je výrobce nebo dovozce látky anebo výrobce nebo dovozce předmětu, který podává žádost o registraci látky
- na nepodnikající fyzické osoby se právní úprava nevztahuje

PŘÍKLAD

Zaměstnanci přepravní společnosti mohou být vystaveni působení chemických látek, např. v průběhu jejich nakládání a vykládání, nebo při údržbě přepravních potrubí.

Má se v takovýchto případech pohlížet na přepravní společnosti jako na následné uživatele?

Nástroje právní regulace

1. Registrace

- a) chemické látky, které jsou uváděny na trh v množství 1000 kg za rok a větším
- b) výjimky z registrace (Příloha IV a V)
- c) bez registrace pouze chemické látky, které jsou uváděny na trh v množství menším než 1000 kg za rok

Etapy - k 1.6.2013 (látky v množství 100 tun/rok a více)
- k 1.6.2018 (látky v množství 1 tuna/rok a více)

Nástroje právní regulace

2. Klasifikace chemických látek a směsí =

■ postup zjišťování:

- nebezpečných fyzikálně chemických vlastností,
- nebezpečných vlastností ovlivňujících zdraví
- nebezpečných vlastností ovlivňujících životní prostředí

Povinnost výrobců, dovozců, následných uživatelů

Nástroje právní regulace

2. Klasifikace chemických látek a směsí =

■ hodnocení zjištěných nebezpečných vlastností:

- a) fyzikálně chemických vlastností (výbušnost, vznětlivost, hořlavost)
- b) vlastností nebezpečných pro zdraví (toxicita, škodlivost pro zdraví, žíravost, dráždivost, senzibilita, karcinogenita, mutagenita)
- c) vlastností nebezpečných pro životní prostředí

Nástroje právní regulace

2. Klasifikace chemických látek a směsí

■ následné zařazení takové látky nebo směsi do jednotlivých skupin a tříd nebezpečnosti :

Látky:

a) výbušné	f) vysoce toxické
b) oxidující	g) toxické
c) extrémně hořlavé	h) zdraví škodlivé
d) vysoce hořlavé	i) žíravé
e) hořlavé	j) dráždivé
	k) senzibilizující
	l) karcinogenní
	m) mutagenní
	n) toxické pro reprodukci
- o) nebezpečné pro životní prostředí apod.

Nástroje právní regulace

3. Zásady správné laboratorní praxe

Správnou laboratorní praxí se rozumí systém zabezpečování jakosti týkající se organizačního procesu a podmínek, za kterých se plánují, provádějí, sledují, zaznamenávají, archivují a oznamují neklinické studie bezpečnosti látky a směsi pro zdraví a životní prostředí.

- osvědčení o dodržování zásad

Nástroje právní regulace

4. Zprávy o chemické bezpečnosti

- nástroj na prokázání, že chemická látka může být používána bezpečně
- indikuje bezpečné způsoby použití
- zpracovává se na základě posouzení chemické bezpečnosti látek
- předkládají ji registranti, kteří vyrábějí nebo dovážejí látky v množství 10 tun a větším, a uživatelé, pokud látku používají k jiným účelům

---

Nástroje právní regulace

5. Bezpečnostní list

- souhrn identifikačních údajů o výrobcí nebo dovozci (jméno, příjmení, obchodní firma, místo k podnikání u FO oprávněných k podnikání, název a sídlo u PO)
- souhrn údajů o nebezpečné látce nebo přípravku
- souhrn údajů potřebných pro ochranu zdraví a životního prostředí
- v příloze musí být uvedeny příslušné scénáře expozice (tj. soubor podmínek k řízení rizik) (REACH)

Bezpečnostní listy

- Firma uváděla na český trh nebezpečné chemikálie (4334 tun nebezpečných chemických látek vyrobených v Rakousku a Česku - kyselinu chlorovodíkovou, dusičnou, sírovou a hydroxid draselný), bez informací, jak s nimi nakládat.
- U bezpečnostních listů chyběly scénáře expozice.
- Inspektoři jí uložili pokutu 200 tisíc korun

Nástroje právní regulace

6. Posuzování chemických látek v EUMS

- zaměřeno na zjištění, zda používání látky může způsobit závažné riziko pro lidské zdraví a životní prostředí
- Akční plán EU (CoRAP) – prioritní látky
- na základě výsledku posouzení:

- ➔ žádost o další informace o látce od registranta
- ➔ návrh opatření k řízení rizik na vnitrostátní úrovni nebo na úrovni EU (povolení, omezení aj.)

Nástroje právní regulace

7. Povolování látek (autorizace)

Mimořádně rizikové látky jsou zapsány do zvláštního seznamu (seznam kandidátů na povolení), ze kterého budou některé látky vybrány a zařazeny do seznamu látek, který tvoří **přílohu XIV** nařízení REACH. Látky zapsané na tomto seznamu lze uvádět na trh a používat jen na základě **povolení Evropské komise**.

Nástroje právní regulace

8. Omezení výroby, uvádění na trh a používání určitých nebezpečných látek, přípravků a zboží (příloha XVII)

- jestliže existuje riziko pro lidské zdraví anebo životní prostředí, vyplývající z výroby či používání látky
- Komise přijme restriktivní opatření na základě vyjádření ECHA a se souhlasem čl. států

PŘÍKLAD

- Firma TESCOVA uváděla v ČR na trh a do oběhu termosky s obsahem azbestu, vláken minerálu chryzotil, který byl do těchto výrobků záměrně přidáván. Porušila tím nějakou povinnost?
- **Příloha XVII nařízení REACH (M20)** → Zakazuje se vyrábět, uvádět na trh a používat tato vlákna a předměty a směsi, které je obsahují, pokud do nich byla tato vlákna přidána záměrně.

Nástroje právní regulace

9. Povinnosti subjektů

- Povinnosti spojené s registrací a hodnocením
- Povinnosti spojené s povolením a omezením
- Povinnosti v dodavatelském řetězci
- Povinnosti uživatelů
- Povinnosti při dovozu a vývozu a další

Nástroje právní regulace

10. Požadavky na balení a označování

- Specifické požadavky na obaly, uzávěry, materiály
- Požadavky na údaje, které musí být uvedeny na obalu

Nástroje právní regulace

10. Evidence, ohlašování, uchovávání informací

Výrobci a dovozci registrovaných látek a všech ostatních látek považovaných za nebezpečné musí oznamovat Agentuře informace o identifikaci látek, o jejich klasifikaci a označení.

Povinnost uchovávat informace po dobu 10 let poté, co látka byla naposledy vyrobena, dovezena, dodána nebo použita (REACH)

Vzájemná výměna informací v rámci fór
Evropský informační systém o chemických látkách (ESIS)

Sankční nástroje a vztahy odpovědnosti

Správně právní odpovědnost – nástroje :

- opatření k nápravě (§ 33)
- rozhodnutí o pozastavení uvádění látky na trh do odstranění závad, stažení látky, směsi nebo předmětu z trhu (§ 33/1 písm.a,b,c))
- nařízení zneškodnění nebezpečné látky nebo přípravku (§ 33/1 písm. d)
- pokuty do výše 5 000 000 Kč
  - při stanovení výše pokuty se přihlíží zejména k závažnosti porušení povinnosti, ke škodlivým následkům pro zdraví a životní prostředí a k okolnostem, za nichž byl správní delikt spáchán
- liberační důvody

Sankční nástroje a vztahy odpovědnosti

Správně právní odpovědnost

- Osoby, které uvádějí látku nebo látku ve směsi nebo v předmětu na trh
- Osoby, které uvádějí na trh povrchově aktivní látky nebo detergenty je obsahující
- Osoby, které provádějí zkoušení látek
- Následní uživatelé
- Výrobci, dovozci, distributoři

Sankční nástroje a vztahy odpovědnosti

b) Trestněprávní odpovědnost

§ 272, 273 - Obecné ohrožení

§ 281 - Nedovolená výroba a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (pouze látky v režimu z.č. 19/1997 Sb., o chemických zbraních!)

§ 293, 294 – Poškození a ohrožení životního prostředí

Výkon státní správy

- Ministerstvo životního prostředí
- Ministerstvo zdravotnictví
- Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Česká inspekce životního prostředí
- krajské hygienické stanice
- státní úřad inspekce práce
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- celní úřady
- Evropská agentura pro chemické látky

NAKLÁDÁNÍ S CHEMICKÝMI LÁTKAMI

II. POUŽÍVÁNÍ, SKLADOVÁNÍ, PRODEJ

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

Vztahuje se na: - fyzické osoby
- právnické osoby a fyzické osoby podnikající

Nakládáním s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky je jejich výroba, dovoz, distribuce, prodej, používání, skladování, balení, označování a vnitropodniková doprava.

Nástroje právní regulace

- Povinnosti subjektů
- Evidence
- Požadavky na odbornou způsobilost
- Sankce

Nástroje právní regulace

Povinnosti subjektů (FO, PO, FOPodn.):

- výstražné symboly,
- zákaz předávat CHL a směsi neoprávněným osobám,
- zákaz prodeje v automatech,
- písemná pravidla o bezpečnosti, ochraně zdraví a ŽP při práci s CHL,
- požadavky na skladovací prostory,
- evidence (o přijatém a vydaném množství NCHL, stavu zásob, identifikace osob, kterým byly vydány), záznamy uchovávat po 5 let
- aj.

Nástroje právní regulace

Sankční nástroje a vztahy odpovědnosti

- Správně právní odpovědnost:
(podnikající subjekty)
  - pokuta (3 mil. Kč)
  - pozastavení činnosti
- Odpovědnost za škodu
- Odpovědnost trestně právní

Organizační zabezpečení

- Ministerstvo zdravotnictví,
- krajské hygienické stanice,
- Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra,
- Ministerstvo dopravy,
- Ministerstvo pro místní rozvoj,
- Ministerstvo životního prostředí,
- krajské úřady.

NAKLÁDÁNÍ S CHEMICKÝMI LÁTKAMI

III. KONTROLA NEBEZPEČÍ ZÁVAŽNÝCH HAVÁRIÍ

Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií

Související právní předpisy (vše v platném znění):

- zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích
- zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech
- zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení
- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému
- zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR
- zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií

Souvislost s mezinárodní právní úpravou:

- Úmluva o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států přijatá v Helsinkách 1992. Úmluva vstoupila v platnost dne 19. dubna 2000.

Evropská právní úprava

- Směrnice č. 96/82/ES o kontrole nebezpečí vzniku závažných havárií zahrnujících nebezpečné látky (**Seveso II**) – **zrušena**
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady **2012/18/EU** o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek

---

Zákon o prevenci závažných havárií

- Stanoví **systém prevence závažných havárií** pro objekty, v nichž je umístěna vybraná nebezpečná chemická látka
- **Cíl** - snížit pravděpodobnost vzniku a omezit následky závažných havárií na životy a zdraví lidí a zvířat, životní prostředí a majetek v těchto objektech a v jejich okolí.

Základní pojmy

- objekt
- zařízení
- provozovatel
- nebezpečná látka
- závažná havárie
- zdroj rizika

Subjekty

- **Provozovatel** - právnická nebo podnikající fyzická osoba, která užívá nebo bude užívat objekt, ve kterém je nebo bude nebezpečná látka umístěna v množství stejném nebo větším, než je množství uvedené v příloze č. 1 k tomuto zákonu v sloupci 2 tabulky I nebo II, nebo který byl zařazen do skupiny A nebo do skupiny B rozhodnutím krajského úřadu,
- **Uživatel objektu** - právnická nebo podnikající fyzická osoba, která užívá nebo bude užívat objekt, ve kterém je nebo bude nebezpečná látka umístěna v množství menším, než je množství uvedené v příloze č. 1 k tomuto zákonu v sloupci 2 tabulky I nebo II, a který nebyl zařazen do skupiny A nebo do skupiny B rozhodnutím krajského úřadu,

---

Objekty a zařízení, na které se zákon vztahuje

- a) **podle toho, zda již jsou nebo teprve budou užívány:**
  - stávající
  - budoucí
- b) **podle množství nebezpečné látky umístěné v objektu nebo zařízení:**
  - množství nebezpečné látky je stejné nebo větší než je množství stanovené zákonem podle přílohy č. 1 (objekty zařazené do skupiny A nebo B na základě návrhu na zařazení)
  - množství nebezpečné látky nedosahuje množství stanovené zákonem, ale je zde pravděpodobnost, že vznik nebo následky závažné havárie se mohou zvýšit v důsledku tzv. domino efektu (objekty zařazené do skupiny A nebo B, které určí krajský úřad na základě protokolu o nezařazení)

Právní nástroje regulace

- 1/ **Klasifikace objektů do skupin**
(A nebo B)
- 2/ **Povinnosti subjektů**
- 3/ **Plány fyzické ochrany**
- 4/ **Bezpečnostní programy a zprávy**

Právní nástroje regulace

5/ Havarijní plánování

Havarijní plán – dokument, v němž jsou stanoveny popisy činností a opatření prováděných při vzniku závažné havárie vedoucí k minimalizaci jejích následků a dopadů

Havarijní plán

vnitřní (uvnitř objektu)
vnější (v okolí objektu)

Právní nástroje regulace

6/ Účast veřejnosti

- při schvalování bezpečnostní dokumentace
- pravidla pro informování
- připomínky veřejnosti

7/ Poskytování informací o vzniku a dopadech závažné havárie

8/ Pojištění odpovědnosti za škodu

Právní nástroje regulace

9/ Sankční nástroje a vztahy odpovědnosti

- a) Odpovědnost správněprávní
- b) Závazky z deliktů
- d) Trestněprávní odpovědnost
- e) Odpovědnost za ekologickou újmu

Organizační zabezpečení

- Ministerstvo životního prostředí
- Ministerstvo vnitra
- Česká inspekce životního prostředí
- krajské úřady
- Český báňský úřad
- Státní úřad inspekce práce
- hasičské záchranné sbory krajů
- orgány ochrany veřejného zdraví (krajské hygienické stanice)
